13.2.2017

VNS 7/2016 vp Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030; LVM:n lausunto

Liikenteellä on keskeinen merkitys Suomen kansallisten tavoitteiden saavuttamisessa, sillä liikenne tuottaa Suomessa noin 40 prosenttia ei-päästökauppasektorin kasvihuonekaasupäästöistä. Kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa tavoitteeksi on asetettu, että liikenteen päästöjä vähennetään vuoteen 2030 mennessä noin 50 prosenttia verrattuna vuoden 2005 tilanteeseen. Päästövähennystoimenpiteet kohdistetaan erityisesti tieliikenteeseen, jossa päästövähennyspotentiaali on suurin.

Nopein keino liikenteen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi on liikenteen nykyisten polttoaineiden korvaaminen uusiutuvilla tai nykyistä vähäpäästöisemmillä polttoaineilla tai käyttövoimilla. Pitemmällä aikavälillä liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien osuuden kasvattaminen ei kuitenkaan riitä liikenteen ainoaksi päästövähennyskeinoksi. Liikenteen kuluttamat energiamäärät ovat vuositasolla niin suuria, että koko energiantarpeen kattaminen uusiutuvilla raaka-aineilla ei ole mahdollista. Siksi tarvitaan myös liikenteen energiankulutusta vähentäviä toimenpiteitä.

Uudessa energia- ja ilmastostrategiassa linjataan, että liikenteen päästöjä vähennetään paitsi uusiutuviin polttoaineisiin siirtymällä, myös liikennejärjestelmän ja ajoneuvojen energiatehokkuutta parantamalla.

Liikennejärjestelmän energiatehokkuutta tulee strategian mukaan parantaa esimerkiksi liikennemarkkinoita uudistamalla (liikennekaari), liikenteen ja maankäytön yhteensovittamisella sekä älyliikenteen keinoja hyödyntämällä. Tavoitteena on, että henkilöautoilun kasvu kaupunkiseuduilla taittuu (*henkilöautoilu ei enää kasva*) väestönkasvusta huolimatta. Koko maan osalta on arvioitu, että henkilöautoliikenteen kasvu hidastuisi merkittävästi vuosina 2020-2030 (kasvu baselineskenaariossa on noin 12 %, ja politiikkaskenaariossa 4,5 % vuosina 2016-2030).

Perinteisesti liikennesuoritteet (erityisesti raskaan kaluston, mutta myös henkilöautosuoritteen osalta) ovat kasvaneet, jos talous on kasvanut. Liikennesuoritteet ovat noususuhdanteen vuosina saattaneet kasvaa jopa 2 % / vuosi. Tämän kasvun ohjaaminen henkilöautolle vaihtoehtoisiin kulkumuotoihin voi olla haastavaa. Valtion käytettävissä olevat ohjauskeinot ihmisten valintoihin vaikuttamiseksi ovat rajalliset. Ihmisiä voidaan houkutella tarkistamaan liikkumistottumuksiaan, mutta heitä ei voi esimerkiksi lainsäädännöllä pakottaa siihen. Liikenteen hinnoittelussa taas on otettava

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite Eteläesplanadi 16 (kirjaamo) Helsinki
Postiosoite PL 31 00023 Valtioneuvosto
Puhelin 029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi

huomioon myös muita asioita kuin ilmastoasiat, esimerkiksi työvoiman liikkuvuus ja palvelujen saavutettavuus. Sitovien päästövähennystavoitteiden laskeminen ihmisten kulkutapavalintojen varaan sisältää näin ollen erilaisia epävarmuuksia kenties enemmän kuin muut liikennesektorilla käytettävissä olevat keinot. Kuitenkin liikennejärjestelmän energiatehokkuuden parantaminen on pitemmällä aikavälillä aivan keskeinen keino sekä liikenteen ilmastotavoitteiden saavuttamisen että myös liikenteen järjestämisen kannalta kaiken kaikkiaan. Liikenteen uusien palveluiden käytön edistämisellä haetaan paitsi liikenteen päästöjen vähentämistä, myös entistä parempaa kaupunkiympäristöä, uusien liike-toimintamahdollisuuksien syntymistä sekä kotimaisen työllisyyden ja talouden kasvua.

Ajoneuvojen energiatehokkuutta tulee strategian mukaan parantaa toisaalta EU:n autovalmistajia koskevan lainsäädännön valmisteluun vaikuttamalla, toisaalta taas autokannan uusiutumista nopeuttamalla. Tavoitteena on, että uusien henkilö- ja pakettiautojen ominaiskulutus ja -päästöt laskevat noin 30 prosenttia vuoden 2020 tasosta vuoteen 2030. Käytännössä tämä tarkoittaisi uusien henkilöautojen ominaispäästötasoa 64 g/km vuonna 2030 (vrt. nykytaso noin 121 g/km, tavoite 95 g/km vuodelle 2020) ja uusien pakettiautojen päästötasoa 106 g/km (tavoite 147 g/km vuodelle 2020). Autokannan uusiutumista tulisi nopeuttaa huomattavasti nykyisestä tasosta. Suomalaisten autojen keski-ikä on noussut vuodesta 2008 alkaen, ja se oli vuonna 2015 noin 11,7 vuotta. Myös romutettavien autojen keski-ikä on vuosi vuodelta noussut, ja vuonna 2015 se oli jo yli 20 vuotta, kun EU:n keskiarvo on noin 15 vuotta.

Sekä henkilöautoille että pakettiautoille esitetyt raja-arvot ovat niin matalia, että näihin lukuihin pääseminen vaatisi myös sähköisten ratkaisuiden huomattavaa lisääntymistä autokannassa. Suomalainen veromalli ei kuitenkaan ole ollut riittävä kannustin uusien teknologioiden saamiseksi liikenteeseen. Sähkö- ja kaasuautojen osuus uusista myydyistä autoista Suomessa on edelleen vain noin yksi prosentti. Uusien teknologioiden matalaa osuutta selittää osaltaan myös näiden autojen ”perinteisiä” autoja pienempi tarjonta ja (sähköautojen osalta) korkeammat hinnat. Euroopasta löytyy kuitenkin useita maita, joissa uusien teknologioiden osuus on poliittisella ohjauksella saatu huomattavasti suurempiin lukuihin jo nykyhinnoilla. Alankomaissa esimerkiksi pelkästään sähköautojen osuus uusista autoista on noin 6 % ja Ruotsissa lähes 4 %.

Liikenteen biopolttoaineiden osuus liikenteen polttoaineista nostetaan strategian mukaan nykyisestä noin 13,5 %:sta 30 %:iin. Tämä edellyttää skenaariolaskelmien mukaan noin 6 TWh:n biopolttoaineiden käytön lisäämistä. Koska bensiiniin sekoitetaan etanolia jo nykystandardien sallima enimmäismäärä (10 tilavuus-%), oletuksena on, että biopolttoaineosuus kasvaisi lähinnä dieselin joukossa. Strategiassa tavoitteena olevan 6 TWh:n (noin 690 milj. litraa uusiutuvaa dieseliä) kustannus merkitsisi dieselpolttoaineen käyttäjille 96-227 milj. lisäkustannusta. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että biopolttoaineita koskevassa jatkovalmistelussa olisi kiinnitettävä erityistä huomiota vientiteollisuutemme logistiikkakustannuksiin sekä kilpailukykymme säilyttämiseen. Samalla tulee huolehtia myös siitä, että biopolttoaineiden raaka-aineiden hankinta ei vaaranna suomalaisten metsien hiilinielua.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 16
(kirjaamo)
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@lvm.fi
kirjaamo@lvm.fi